
Isabel de Nàpols o Taragona

Autor:

Data de publicació: 07-05-2019

Isabel d'Aragó (2 d'octubre de 1470 - 11 de febrer de 1524), també coneguda com Isabella de Nàpols, va ser duquessa de Milà per matrimoni amb Gian Galeazzo Sforza i el seu jure Duchessa de Bari. La seva vida es va caracteritzar per les crisis polítiques que envoltaven les guerres italianes. Isabella sovint es trobava trencada entre el seu regne natal de Nàpols i la seva casa matrimonial del ducat de Milà, que la feia patir dificultats personals i polítiques. Després d'un matrimoni difícil i de manca de suport a Milà, va rebre el ducat de Bari.

Isabel d'Aragó (2 d'octubre de 1470 - 11 de febrer de 1524), també coneguda com Isabella de Nàpols, va ser duquessa de Milà per matrimoni amb Gian Galeazzo Sforza i el seu jure Duchessa de Bari. La seva vida es va caracteritzar per les crisis polítiques que envoltaven les guerres italianes. Isabella sovint es trobava trencada entre el seu regne natal de Nàpols i la seva casa matrimonial del ducat de Milà, que la feia patir dificultats personals i polítiques. Després d'un matrimoni difícil i de manca de suport a Milà, va rebre el ducat de Bari. Aquest canvi de circumstància va donar a Isabella l'oportunitat de formar el seu propi tribunal, a part de crear suport polític i seguretat contra les guerres en curs. Aquestes reformes, juntament amb el seu interès per les arts i la literatura, van suposar la recuperació i la rehabilitació de Bari. Durant aquest període, es va concentrar també en l'educació de la seva filla Bona, que es va convertir en Reina de Polònia.

Isabella d'Aragó

Duquessa de Bari Duquessa consort de Milà

Nascut

2 d'octubre de 1470

Regne de Nàpols

Mort

11 de febrer de 1524 (53 anys)

Bari

Enterrament

San Domenico Maggiore, Nàpols

Cònjuge

Assumpta

Bona, reina de Polònia

Francesco, comte de Pavia

Ippolita Maria

Casa

Casa de Trastámara

Pare

Alfonso II de Nàpols

Mare

Ippolita Maria Sforza

Religió

catòlic romà

Continguts

Life

infantil i familiar

Isabella va néixer al regne de Nàpols, durant el regnat del seu avi patern, Fernando I de Nàpols. Era filla del seu hereu, el Príncep Alfonso i la seva primera esposa, Ippolita Maria Sforza. Durant la seva infantesa, els pares d'Isabella tenien una relació aproximada, caracteritzada per la rivalitat i el menyspreu. Alfonso, potser amenaçat per l'alt nivell d'educació d'Ippolita o desdenyat del seu arbre genealògic, va tractar a la seva dona amb una falta de respecte durant tot el matrimoni. [1] Alfonso va preferir la companyia de la seva amant, Troia Gazzela, per la qual va tenir dos fills il·legítims durant la infància d'Isabella. El seu avi era un governant valent, que no es va quedar enrere quan es tractava de fer front als seus enemics. La criança en aquest despietat tribunal de Nàpols sens dubte hauria tingut un efecte sobre Isabella, afectant el seu caràcter d'adult. [2]

Isabella era l'única filla del matrimoni, encara que tenia dos germans: el major era el príncep Fernando, que succeiria al seu pare al tron el 1495 i el menor era Piero, que era el tinent general de Puglia, però que va morir jove d'una infecció després d'una cirurgia de cames. Els germans es van criar juntament amb els seus cosins, els fills d'Eleanor de Nàpols, que incloïen Isabella i Beatrice d'Este. Isabella tenia una relació especialment estreta amb aquesta última, convertint-se en una cosa de germanor. [3] Quan els nens eren només adolescents, Ippolita va morir.

casament

Bust de marbre d'Isabella de Francesco Laurana (c.1490). [4] Kunsthistorisches Museum, Viena

El destí d'Isabella no era estar al Regne de Nàpols, sinó al Ducat de Milà. Es va organitzar un matrimoni per a ella amb un cosí de primera banda, Gian Galeazzo Sforza. L'1 de maig de 1480, quan Isabella tenia nou anys, es va celebrar el seu compromís dins del ducat. [5] No seria fins a nou anys més tard que es va produir el casament previst. El 26 de

desembre de 1488, Isabella, de divuit anys, va deixar la seva infantesa a casa a Gènova i des d'allà va viatjar a Milà per unir-se al seu marit. [6] La parella es va casar oficialment el 2 de febrer de 1489.

Grans celebracions van seguir el matrimoni. Es va celebrar una màscara o opereta, titulada *Il Paradiso*, amb paraules de Bernardo Bellincioni i conjunts i vestits de Leonardo da Vinci. [7] Isabella va ser elogiada per la seva bellesa, va dir l'ambaixador ferrarès: "Ella era tan bella i radiant que semblava el sol". [8] L'opereta es va escriure molt amb aquesta lloança per a Isabella en ment. *Il Paradiso* era la representació dels set planetes que orbiten al voltant. Un home retratava cadascun dels planetes i tots parlaven elogis d'Isabella. [9] Per tant, l'opereta va representar a Isabella com al centre de l'univers. A més del reconeixement de la seva aparença física, Isabella també va destacar per tenir una personalitat enèrgica.

L'esposat contrastava amb la seva dona; Gian Galeazzo era pàl·lid, estudiós i malenconiós. [10] Les diferències de personalitat afectarien sens dubte tant el matrimoni com la política durant la dècada de 1490.

Inquietable duquessa

Gian Galeazzo havia estat duc des que tenia set anys; a causa de la seva joventut, el seu oncle, Ludovico Sforza, havia estat regent. En el moment de la boda, Ludovico havia estat al poder durant gairebé tretze anys i no va mostrar cap senyal de renunciar a les regnes del govern al seu nebot. Va veure a la jove parella amb sospita, com a potencials personatges per oposar-se a la seva posició. Això es va agreujar el 1491, quan Isabella va donar a llum un fill i hereu Francesco. Per tal de debilitar els intents de cop d'Estat fets per Isabella i el seu marit, Ludovico va fer que el seu seguidor napolità tornés a casa i restringís la jove duquessa de nomenar i gratificar seguidors. [11]

Una font de confort per a Isabella va ser la presència de Beatrice, que es va casar amb Ludovico el 1491. Els primers joves es van socialitzar regularment: van anar a caçar, van jugar a jocs interminables de palla i vestits dissenyats que desitjaven fer. [12] Beatrice va ser considerada més dolenta que Isabella, sovint persuadint al seu cosí que participés en altres activitats, com passejar pel mercat vestida de disfressa i sense acompanyant. [13]

Gian Galeazzo Sforza amb el seu oncle i el regent Ludovico Sforza

Malgrat aquesta calor primerenca entre els cosins, la seva relació va patir els esquemes polítics de Ludovico. El naixement del fill de Beatrice, Maximiliano, va ser rebut per una gran pompa i cerimònia, corresponent a un hereu, cosa que li havia estat negada al fill d'Isabella. [14] A més, Leonardo da Vinci va participar activament en la creació de concursos i decoracions en honor de Beatrice, tot i que no era la dona més alta de la cort milanesa. Beatrice fins i tot va rebre un paper polític, actuant com a ambaixador ducal a Venècia el 1492. [15] Per contra, Isabella i la seva família creixent van morir de fam de fons i es va veure obligada a fer peticions per augmentar les prestacions. [16] És una sorpresa que escrivís al seu pare, demanant-li que intervingués en el seu nom. [17] Ludovico va aprofitar la connexió napolitana amb el seu avantatge i va representar a Isabella com a treballadora en benefici de la seva família napolitana o, de fet, pel seu propi desig de dominar el seu marit i obtenir el poder a Milà. [18] En el mateix any en què Beatrice va viatjar a Venècia, Isabella va ser acusada d'intentar enverinar Galeazzo da San Severino, el cortesà favorit del seu marit i el capità de Ludovico. [19] Mentre Gian Galeazzo era maleable a la creació del seu oncle, no va defensar a la seva dona i, per tant, l'escàndol va posar les relacions amb Isabella sota una pressió enorme. [20]

Isabella prega davant el rei Charles

Ludovico seguia ara obertament la seva ambició de control absolut sobre Milà. Un aspecte important d'aquest era la política exterior, i la seva política antaragonesa no era gaire favorable a Isabella ni a la seva família napolitana. En resposta a les accions de Ludovico, el pare d'Isabella va encoratjar les ambicions franceses sobre Milà. Entenent el pes d'aquesta amenaça, Ludovico va trencar els vincles diplomàtics amb la cort napolitana i va construir una aliança amb

Maximiliano I, emperador romà. La raó d'aquesta aliança era que l'Emperador tenia el poder d'atorgar el duc a Ludovico. [21] Mentrestant, Isabella es va veure confinada al Castello Visconteo a Pavia, la disputa duquessa era essencialment presonera. [22]

Ludovico va encoratjar Carles VIII de França a atacar Nàpols i eliminar l'amenaça del pare d'Isabella. Quan el rei francès va arribar al ducat de Milà a l'octubre de 1494, en el seu camí a Nàpols, va ser ben rebut per Ludovico i Beatrice. [23] Al voltant d'aquest temps, Isabella es va moure i va fer una crida a Charles. Va demanar al rei que tingués pietat amb el seu pare; Charles es va avergonyir per les accions d'Isabella, però tenia simpatia pel seu marit, que es moria. [24] La suplicació d'Isabella va ser en va, les guerres italianes estaven en marxa i el seu pare seria expulsat del seu tron pels francesos el 1495. En la seva infame obra El príncep, Niccolò Maquiavel va culpar a Ludovico per la devastació, afirmant que era a causa de ell convidant els francesos a atacar Nàpols. [25]

viduitat

Pintura d'Isabel com a verge de Giovanni Antonio Boltraffio

Quan Isabella va apel·lar al rei francès, l'historiador Philippe de Commines havia estat part del seu seguici. Tenia el següent per dir sobre les seves accions: "Millor hauria d'haver pregat per ella mateixa, que encara era una jove i bella dama". [26] Aquesta cita té especial rellevància quan observa que la caiguda de Nàpols no va ser l'única tragèdia que se li va ocórrer en aquest moment. El malalt Gian Galeazzo va morir el 21 d'octubre de 1494, en el recinte que va compartir amb Isabella a Pavia. Fins al final, estava completament en el seu oncle. [27] La parella havia estat casada només cinc anys i, igual que el matrimoni dels pares d'Isabella, els seus havien estat molt difícils. Gian Galeazzo no semblava tenir interès a exercir la seva autoritat a Milà ni tampoc va donar suport a la seva dona quan es va convertir en el blanc dels esquemes de Ludovico.

Les seqüeles d'aquesta pèrdua van provocar un altre problema. Després d'haver construït la seva base de suport al llarg dels anys, Ludovico va poder passar per alt les afirmacions del fill d'Isabella i obtenir el ducat que havia estat el governant de facto durant divuit anys. Isabella es trobava en un punt baix; Potser Ludovico li va permetre viure a l'apartament ducal amb tots els seus honors intactes, però que havia perdut el pare dels seus fills, el suport de la seva família napolitana havia estat destruït pels francesos i el seu fill li havia estat negat el dret de naixement. [28]

Durant els anys restants de la dècada de 1490, Isabella i els seus fills estaven sota l'atenta mirada de Ludovico al castell de Sforza. Més morts van seguir. El 1496, el germà de Isabel, Fernando, va morir, cosa que el va convertir en hereu de la reivindicació de Brienne com a rei de Jerusalem. En 1497, Beatrice, l'única amiga i rival de Isabella, va morir en el part, de vint anys. Aquest va ser només el començament de les desgràcies de Ludovico. Dos anys més tard, va ser derrotat pel poder per Louis XII de França. No obstant això, qualsevol satisfacció que Isabella hagués pogut guanyar amb la presència de la caiguda del seu rival va ser minimitzada. Isabella va demanar a Louis que nomenés el seu fill el duc de Bari, un títol que pertanyia a la família milanesa. [29] Louis va respondre portant el jove a França, assegurant a Isabella que planejava casar-se amb ell amb la seva filla. En realitat, Luis va enganyar a Isabella posant a Francesco en un monestir. [30] Ella es va negar a renunciar a l'esperança per al retorn del seu fill i va demanar a l'emperador Maximiliano que l'alliberés de França. No obstant això, aquest esforç va resultar inútil. [31] Mai no va tornar a veure el seu fill. [32] Això, juntament amb la destrucció de la seva família a Nàpols, van provocar que Isabella desenvolupés un odi pels francesos. [33]

Després d'haver-hi sol·licitat sense èxit Louis i temer per la seva seguretat a Milà, Isabella va marxar a Nàpols, on el seu oncle Federico va succeir al seu germà sense fill com a rei. [34] [35] Va agafar Bona i Ippolita amb ella. No obstant això, la situació no era segura, Louis estava decidit a tornar a pressionar la reivindicació francesa sobre Nàpols. Els representants de Lluís XII i els de Ferran II d'Aragó i Isabel de Castella van signar un tractat secret a Granada l'11 de novembre de 1500. [36] Els sobirans francesos i aragonesos van acordar atacar Nàpols, conquerir-lo i dividir-lo immediatament entre ells. Lluís XII rebrà Nàpols, Terra de Lavoro i Abruzzo i els títols de rei de Jerusalem i rei de Nàpols; Jerusalem era Isabella per dret.

Reflexionant sobre les tragèdies que li havien succeït, Isabella va començar a signar-se amb cartes com Isabella, única en la desgràcia. [37]

Castello Normanno-Svevo, residència d'Isabella durant la seva estada com a duquessa de Bari

Després de l'esfondrament de les Sforzas de Milà i de la seva família a Nàpols, se li va concedir el títol de duquesa de Bari, la princesa de Rossano i la dama d' Ostuni, que Louis li havia negat al seu fill. [38] Va governar allà des de 1500 fins a la seva mort vint-i-quatre anys més tard. Irònicament, Isabella va aparèixer ara com una usurpadora mateixa, ja que Bari havia de passar a Maximiliano, el fill de Ludovico i Beatrice. [39] La seva adquisició del ducat sembla ser una forma de compensació per les seves lluites anteriors.

La vida d'Isabella a Bari era d'esplendor. [40] Va viure a Castello Normanno-Svevo i va passar el temps lliure treballant en música i literatura. Va convocar l'escriptor Amedeo Cornale a la seva cort, que va ser testimoni de la impressió del primer llibre de Bari. [41] La seva administració va beneficiar enormement al ducat, que va entrar en un període de renaixement, rehabilitació i florència cultural, que no havia gaudit sota l'administració dels familiars aragonesos d'Isabel. [42]

Tenint en compte les seves experiències vitals anteriors, Isabella va fer de la seva prioritat millorar les defenses del castell, assegurant-se que estava al dia amb la forma de guerra que havia perjudicat Milà i Nàpols. [43] Aquest èmfasi en la seguretat va resultar estar ben situat. Al juliol de 1502, Gonzalo Fernández de Córdoba va distribuir una petita part de les seves forces a Bari, sota la protecció d'Isabel. Això va provocar que els francesos tinguessin en compte un atac contra el ducat d'Isabel, alguns van argumentar que seria una manera avantatjosa de dur a terme la guerra contra els espanyols. [44] No obstant això, això es va evitar quan es van prendre en consideració idees de cavalleria. [45] Mentre que Isabella pot haver evitat el perill en comptar amb el seu sexe, va ser un recordatori que la seva presa a Bari estava lluny de ser segura i el seu gènere no sempre l'excusa. A part de construir defenses, la situació de Milà havia ensenyat a Isabella que la seguretat política també era essencial; la seva voluntat havia de ser mantinguda en tot moment, mai debilitada o soscavada. Per tant, va introduir una vigilància més vigorosa dels funcionaris públics, assegurant que es combatés la seva notòria corrupció. [46]

Bona filla d'Isabella, que es mostra aquí l'any que es va casar (1517)

Encara que sembli que Isabella havia trobat finalment la fortuna, aquests anys posteriors també estaven plens de tragèdies familiars. En 1501, la seva filla major i homònima de la seva mare, Ippolita va morir al voltant dels vuit anys. El 1512, el seu nebot, Rodrigo, que Isabella havia acollit des de 1506, va morir als dotze anys. Onze anys després de la mort del jove Ippolita, Francesco va seguir la seva germana a la tomba. A continuació, Isabella es va dedicar a criar al seu únic fill supervivent, Bona. [47] Sota la direcció d'Isabel, Bona va rebre una educació humanista, que incloïa l'ensenyament de l'artesa. [48] Aquesta educació va preparar a Bona per al seu futur paper com a reina consorte de Polònia.

Inicialment, Isabella desitjava que Bona es casés amb la seva cosina, Maximilian Sforza, amb l'esperança d'unir les seves dues branques rivals de la família. [49] No obstant això, el control del Sforza sobre el ducat es va mostrar massa feble en aquest moment i els francesos van tornar a prendre-la després de la batalla de Marignano en 1515.

El mateix any, va morir Barbara Zápolya, esposa de Segismund I l'antic. El matrimoni no havia produït cap problema masculí i, per tant, s'esperava que el rei polonès es tornés a casar. Zápolya provenia d'una família antihusburg, de la qual cosa l'Emperador Maximiliano era conscient. Per tal d'eliminar els sentiments anti-Habsburgo a Polònia, l'emperador va demanar que Sigismund es casés amb una núvia escollida per ell. [50] Bona estava a la llista de candidats seleccionats. Com els altres candidats van ser descartats per diversos motius, Sigismund va consentir a casar-se amb Bona a la primavera de 1517. [51] Isabella va augmentar els impostos a Bari per pagar el casament. [52]

Igual que la seva mare, Bona era coneguda per la seva personalitat enèrgica; No tenia por de no estar obertament en desacord amb el seu marit i va actuar com a patrona dels artistes. [53] No obstant això, a diferència d'Isabella, Bona va aconseguir construir la seva pròpia facció política a la seva terra matrimonial. [54] En els seus últims anys, Isabella va veure que la seva filla era mare de quatre dels seus sis fills, entre els quals hi havia Isabella i Anna Jagiellon. Sense renunciar a unir les branques rivals de la família Sforza, Isabella va enviar enviats a Polònia per proposar el matrimoni de la seva néta, la Isabella menor, a Francesco II Sforza, recentment instal·lat duc de Milà. [55] Tanmateix, Segimond es va negar a la impugnació del ducat i la presència de Francesco era feble.

Mort

Isabella va morir a Bari l'1 de febrer de 1524, de cinquanta-tres anys. Havia estat duquessa durant vint-i-quatre anys i vídua durant trenta anys. Les guerres italianes encara estaven en curs en aquell moment. El seu cos va ser retornat a Nàpols i enterrat a San Domenico Maggiore. [56] Bona la va succeir a Bari, tornant anys més tard com a vídua, durant l'últim any de la seva vida, el 1557.

El 2012, els antropòlegs van excavar el cos d'Isabel, i van concloure que tenia sífilis. Les seves dents tenien un alt nivell de mercuri, que es va utilitzar (ineficàçment) per intentar curar la sífilis i havia donat un color negre a l'esmalt de les dents, la majoria dels quals havien estat eliminades per abrasió. Van concloure que va morir enverinada per la seva pròpia medicina. [57] [58]

Herència

Isabella es va suggerir per primera vegada com a model de la Mona Lisa de Da Vinci el 1979. Això pressuposa que la pintura va tenir lloc a la dècada de 1490, durant el període milanès de Da Vinci. No obstant això, la pintura ha estat datada oficialment d'una època posterior, col·locant a Isabella fora de la possibilitat de ser-ne la model [59] A més a més, Isabella mai va ser reconeguda durant la seva vida com a model de la pintura. Els que van veure a la Mona Lisa i van conèixer a Isabella com Luigi d'Aragona i el seu secretari, Antonio de Beatis, no van fer cap connexió entre ambdues. [60]

Ella apareix a la novel·la de Hella Haasse, de 1952, La ciutat escarlata, representada durant la seva època com a duquessa de Bari amb menció a la seva difícil vida primerenca. [61]

Ascendència

Referències

Tribble, 'Un Partenariat de Confiança: Sentiment i Política a les Unions dinàstiques Quattrocento'

El Tigerless Foli

Leonie Frieda, The Deadly Sisterhood: Una història de dones, poder i intriga en el Renaixement italià (Hachette UK: 2012)

Fundació Mona Lisa, pàg.55

Black Jane Black, "El ducat de Milà a l'escriptura històrica contemporània, ca 1400-1540", a Christian Thorsten Callisen (ed.) Història de la lectura i l'escriptura de Bruni a Windschuttle: assajos en honor de Gary Ianziti (Routledge: 2016)

, Capasso, B. (ed.) 'Le chronache de li antiga del regne de Nàpols de D. Gaspare Fuscolillo', Archivio storico per la província napoletana, Anno Primer, Fascicolo I (Nàpols, 1876) ("Gaspare Fuscolillo"), I, p.57

Charles Nicholl, Leonardo Da Vinci: Els vols de la ment (Penguin, 2005)

Ibid

Ibid

Nicholl, Leonardo Da Vinci

Leonie Frieda, The Deadly Sisterhood

Ibid

Ibid

Lev Elizabeth Lev, tigressa de Forlì

Yn Evelyn S. Welch, Art and Authority in Renaissance Milan, pàg.219

Ibid

Ibid

Ibid

Traducció de l'article equivalent en polonès

Yn Evelyn S. Welch, Art and Authority in Renaissance Milan, pàg.219

Charles Nicholl, Leonardo Da Vinci: Els vols de la ment

Ibid

Ibid

Niccolò Maquiavel, El príncep (Penguin Books, 2011)

Charles Nicholl, Leonardo Da Vinci: Els vols de la ment

Ibid

Traducció de l'article de la Viquipèdia italiana sobre el seu fill

Leonie Frieda, The Deadly Sisterhood

Ibid

Leonie Frieda, The Deadly Sisterhood

Desmond Seward i Susan Mountgarret, Puglia antiga: un company cultural per a la regió del sud-est d'Itàlia (Haus Publishing, 2016)

Ibid

Societat per a la difusió dels coneixements útils, pàg.397

Leonie Frieda, 'Deadly Sisterhood' ', capítol 19

J. Frederic J. Baumgartner, Louis XII, pàg. 122

Ibid

Fundació Mona Lisa, Mona Lisa: Versió anterior de Leonardo (Fundació Mona Lisa, 2012), pàg.55

Leonie Frieda, The Deadly Sisterhood

Desmond Seward i Susan Mountgarret, Puglia antiga: un company cultural al sud-est d'Itàlia

Ibid

Kle Christopher Kleinhenz, Itàlia medieval: una enciclopèdia (Routledge, 2004), pàg. 96

Leonie Frieda, The Deadly Sisterhood

H William Hickling Prescott, Història del Regne de Ferran i Isabel, el Catòlic, Volum 3, Número 2 (Charles C. Little i James Brown, 1840), pàg. 43

Ibid

Leonie Frieda, The Deadly Sisterhood

Desmond Seward i Susan Mountgarret, Puglia antiga: un company cultural al sud-est d'Itàlia

G. Peter G. Bietenholz i Thomas Brian Deutscher, contemporanis d'Erasme: un registre biogràfic del renaixement i la reforma, volums 1-3, AZ, volums 1-3 (Universitat de Toronto Press, 2003), p.165

Leonie Frieda, The Deadly Sisterhood

Qu Jacqueline Glomski, mecenatge i literatura humanista en l'era dels jagellons: tall i carrera en els escrits de Rudolf Agricola Junior, Valentin Eck i Leonard Cox (Universitat de Toronto Press, 2007), p.186

Ibid

Leonie Frieda, The Deadly Sisterhood

G. Peter G. Bietenholz i Thomas Brian Deutscher, contemporanis d'Erasme: un registre biogràfic del Renaixement i de la Reforma, pàg.165

Ibid

Ma?gorzata Duczmal, Jogailai?iai (en lituà). Traduït per Birut? Mikalonien? i Vytury Jarutis. (Vilnius: Mokslo ir enciklopedij? leidybos centras, 2012) p.206

Isabella d'Aragó, Find a Grave

Ann Gibbons (13 de desembre de 2013). "El cementiri de mil anys". Ciència. 342 (6164): 1306–1310. doi : 10.1126 / science.342.6164.1306. PMID 24337272.

Fornaciari G. (2006). "Les mòmies aragoneses de la Basílica de Sant Domenico Maggiore de Nàpols". Med Secoli. 18 (3): 843–64. PMID 18175625.

La Fundació Mona Lisa, pàg.55

La Fundació Mona Lisa, pàg.55

Haasse, Hella S. La ciutat escarlata. pàgines 104–119.

bibliogràfica

'Isabella d'Aragó', a FindaGrave.com [1]

Bietenholz, Peter G. i Deutscher, Thomas Brian Contemporanis d'Erasme: Un registre biogràfic del Renaixement i la Reforma, Volums 1-3, AZ, Volums 1-3 (Universitat de Toronto Press, 2003)

Black, Jane, "El ducat de Milà a l'escriptura històrica contemporània, ca 1400-1540", a Christian Thorsten Callisen (ed.) Història de la lectura i l'escriptura de Bruni a Windschuttle: assajos en honor de Gary Ianziti (Routledge: 2016)

Baumgartner, Frederic J., Louis XII, (St.Martin's Press: 1996)

Capasso, B. (ed.) 'Le chronache d'antiguitat del regne de Nàpols de D. Gaspare Fuscolillo', Archivio storico per le Napoletane província, Anno Primer, Fascicolo I (Nàpols, 1876) ("Gaspare Fuscolillo")

Duczmal, Ma?gorzata, Jogailai?iai (en lituà). Traduït per Birut? Mikalonien? i Vytury Jarutis. (Vilnius: Mokslo ir enciklopedij? leidybos centras, 2012)

Frieda, Leonie, The Deadly Sisterhood: Una història de dones, poder i intriga en el renaixement italià (Hachette UK: 2012)

Fornaciari, G., (2006) "Les mòmies aragoneses de la basílica de Sant Domenico Maggiore de Nàpols". Med Secoli. 18 (3): 843–64. PMID 18175625.

Gibbons, Ann, (13 de desembre de 2013). "El cementiri de mil anys". Ciència. 342 (6164): 1306–1310. doi: 10.1126 /

science.342.6164.1306. PMID 24337272.

Glomski, Jacqueline, mecenatge i literatura humanista en l'era dels jagellons: tall i carrera en els escrits de Rudolf Agricola Junior, Valentin Eck i Leonard Cox (Universitat de Toronto Press, 2007)

Hassee, Hella S., La ciutat escarlata (Academy Chicago Publishers, 1990)

Hickling Prescott, William, Història del Regne de Ferdinand i Isabella, el catòlic, (Vol. 3, número 2) (Charles C. Little i James Brown, 1840)

Kleinhenz, Christopher, Itàlia medieval: una enciclopèdia (Routledge, 2004)

Lev, Elizabeth, la tigressa de Forlì: la comtessa més valenta i notòria del Renaixement, Caterina Riario Sforza de 'Medici (Houghton Mifflin Harcourt, 2011)

Maquiavel, Niccolò, el príncep (Penguin Books, 2011)

Fundació Mona Lisa, Mona Lisa: Versió anterior de Leonardo (Fundació Mona Lisa, 2012)

Nicholl, Charles, Leonardo Da Vinci: Els vols de la ment (Penguin, 2005)

Seward, Desmond i Mountgarret, Susan, Puglia antiga: un acompanyant cultural al sud-est d'Itàlia (Haus Publishing, 2016)

Societat per a la difusió del coneixement útil (Gran Bretanya), Diccionari biogràfic de la Societat per a la difusió del coneixement útil, vol. 3, tema. 1 (Longman, Brown, Green i Longmans, 1843)

Tripple, Colin, 'Un Partenariat de Confiança: Sentiment i Política a les Unions dinàstiques Quattrocento', Dissertació inèdita (University of Edinburgh, 2012)

Welch, Evelyn S., Art i autoritat del Renaixement de Milà (Yale University Press, 1995)